

MILJÖREDOVISNING 2025

Järfälla kommun

Miljöredovisningen visar utvecklingen inom ett antal prioriterade miljöområden enligt kommunens miljörelaterade styrdokument. Redovisningen omfattar Järfälla som geografisk yta och Järfälla kommun som organisation.

Miljöarbete sker dagligen inom alla förvaltningar vid bland annat tillsyn, upphandling, miljödiplomering, planarbete och teknisk förvaltning. Miljöplanen och översiktsplanen är de övergripande styrdokumenterna inom hållbarhet i Järfälla kommun.

Miljöplanen förtydligar sambandet till de sexton nationella miljökvalitetsmålen och de sex regionalt prioriterade miljökvalitetsmålen, som mynnar ut i de lokala områdena minskad klimatpåverkan, frisk luft, god bebyggd miljö, giftfri vardag, ett rikt växt- och djurliv samt hållbar konsumtion och hög miljömedvetenhet. Mål inom den ekologiska dimensionen av hållbarhet finns förutom i miljöplanen även i ett flertal sektorsvisa styrdokument, exempelvis klimat- och energiplanen, avfallsplanen, kemikalieprogrammet och klimatanpassningsplanen.

VIKTIGA HÄNDELSER

2025 blev det tredje varmaste året som någonsin registrerats på global nivå och de senaste tre åren har snittemperaturen överskridit Parisavtalets mål. Klimatförändringarna leder till negativa effekter, vilket belyser behovet av att prioritera såväl utsläppsminskande aktiviteter som klimatanpassningsfrågor för att säkerställa att kommunen kan hantera värmeböljor, översvämningar och andra kriser.

Järfällas krisberedskap har prioriterats högt under 2025, där man bland annat sett över sin krisorganisation för att rusta kommunen inför olika samhällsstörningar. Under sommaren sattes arbetet på prov när en brand bröt ut på Järvafältet. Eftersom platsen är ett gammalt skjutfält finns risk för odetonerad ammunition i marken, vilket gjorde att delar av fältet fick spärras av. Efter en skogsbrand skapas dessutom skador i marken som kan leda till att träd faller spontant och oväntat. Brandinsatsen synliggjorde vikten av att samverka med olika aktörer och att snabbt nå ut med information till allmänheten. Det visar även behovet av att aktivt arbeta med att förebygga olika klimatrisker, eftersom stormar, bränder och översvämningar blir vanligare i takt med att klimatet förändras.

UTMÄRKELSER

Under 2025 tilldelades Järfälla flera utmärkelser för sitt hållbarhetsarbete. I rankingen Miljöbästa kommun kom Järfälla på en tredje plats i kategorin storstadsnära kommun och på plats 13 totalt av alla 290 kommuner. Miljöbästa kommun är en årlig rankning som genomförs av Aktuell Hållbarhet, med syfte att lyfta fram kommuner som bedriver ett framgångsrikt och ambitiöst arbete inom miljö och hållbar utveckling. Rankingen baseras dels på en enkät och dels på extern miljö- och klimatdata från bland annat SCB.

Under året fick Järfälla även den internationella utmärkelsen ”NonHazCity Building Award” för kommunens kemikaliearbete. Motiveringen var att Järfälla genom tydliga kemikaliekrav i upphandlingar och ett långsiktigt miljöarbete har lyckats minska mängden farliga ämnen i byggprojekt. Sedan 2016 har andelen farliga ämnen i byggnation minskat med 25 procent och arbetet fortsätter – bland annat med att fasa ut ämnen som PFAS, ftalater och bisfenoler.

MÅLUPPFÖLJNING

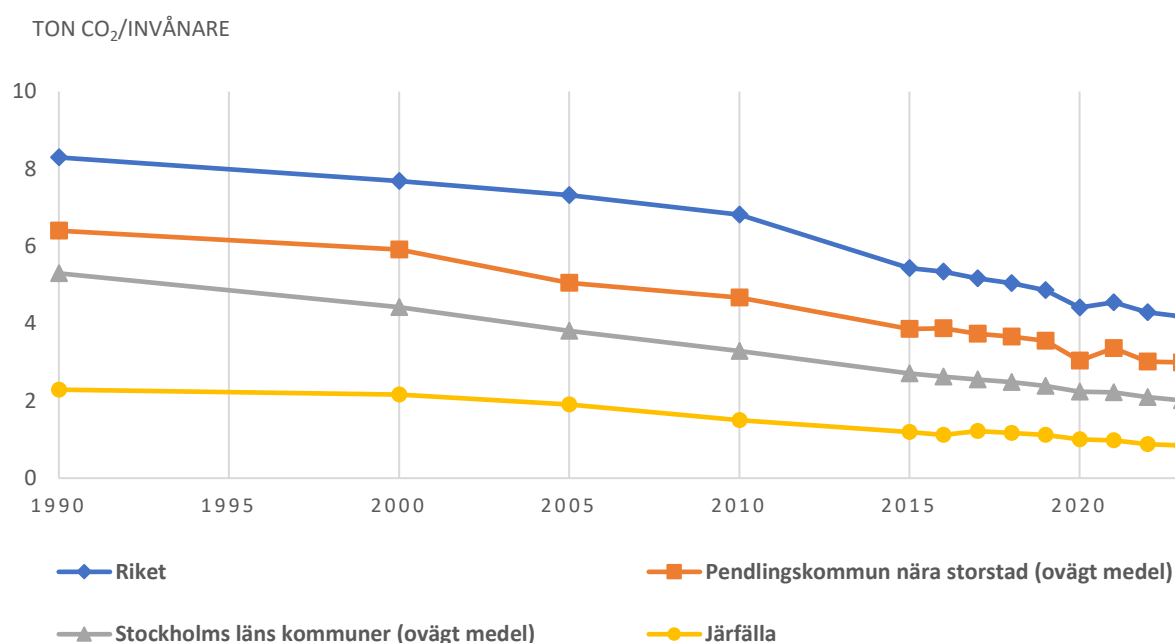
Uppföljningen av miljötillståndet och miljöarbetet i kommunen görs genom att mäta ett antal nyckeltal samt åtgärder från miljörelaterade styrdokument och handlingsplaner. Uppföljningen utgår från miljöplanens olika målområden: minskad klimatpåverkan, frisk luft, god bebyggd miljö, giftfri vardag, ett rikt växt- och djurliv samt hållbar konsumtion och hög miljömedvetenhet.

Ett urval av det mest väsentliga som har skett inom miljöområdet beskrivs nedan. Uppföljning av alla mål och nyckeltal redovisas i Hållbarometern på jarfalla.hallbarometern.se.

MINSKAD KLIMATPÅVERKAN

För att nå klimatneutralitet till 2030 behöver utsläppen av växthusgaser minska. I Järfällas miljöplan finns ett mål om att utsläppen ska minska med 15 procent per år, i linje med Parisavtalet. Minskningen i Järfälla som geografisk yta har planat ut och mellan 2022 och 2023 minskade utsläppen med cirka 1 procent. Räkna man utsläpp per invånare ser det bättre ut – utsläppen har halverats sedan år 2000 och ligger nu på 0,85 ton. Det är en låg siffra jämfört med riket och andra pendlingskommuner nära storstad, som har över dubbelt så höga siffror. En anledning till att Järfälla har relativt låga siffror beror på att kommunen inte har några större industrier eller elproduktion inom kommunens gränser.

UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER PER INVÅNARE

Statistik för växthusgasutsläpp per invånare för åren 1990, 2000, 2005, 2010, 2015–2023. Statistiken har en eftersläpning på cirka två år.

Transporter står för en stor del av Järfällas utsläpp, där publika laddstationer kan främja övergången från fossila till fossilfria fordon. Antalet elbilsladdare i Järfälla har ökat kraftigt under de senaste åren och under 2025 fanns totalt 110 publika laddpunkter i kommunen.

För att accelerera klimatomställningen ytterligare deltar Järfälla sedan flera år tillbaka i Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030. I december 2025 samlades den högsta politiska ledningen från ett stort antal kommuner och myndigheter för att för femte året i rad signera ett gemensamt klimatkontrakt. Järfällas engagemang i Viable Cities har gjort det möjligt för kommunen att ta stora kliv framåt och samarbeta med andra kommuner och myndigheter för att identifiera utmaningar, dela erfarenheter och tillsammans hitta lösningar till klimatomställningen.

Järfälla kommun arbetar löpande för att minska energianvändningen i kommunens verksamhetslokaler. Målet om att minska energianvändningen med 45 procent till 2030 jämfört med

2009 har redan uppnåtts och energianvändningen ligger nu på 133 kWh/m². Den minskade energiförbrukningen är ett resultat av ett strukturerat och långsiktigt energiarbete, där fokus på tidiga skeden, riktade åtgärder i energitunga fastigheter samt effektiv drift och uppföljning tillsammans har skapat ett hållbart och kostnadseffektivt fastighetsbestånd.

I slutet av året erhöll kommunen medel för ett energiplaneringsprojekt som löper under två år. Järfälla projektleder och deltagande kommuner är Sigtuna, Upplands-Väsby, Upplands-Bro och Sollentuna.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Under flera års tid har det pågått ett intensivt arbete med att ta fram en ny översiktsplan för Järfälla. Nyligen antogs slutversionen, vilket innebär att Järfälla har ett rykande färskt dokument som visar hur kommunens mark och vatten ska utvecklas framöver. Översiktsplanen har ett stort hållbarhetsfokus och utgår från följande målbilder:

- En attraktiv stadskärna och kommundelar med tydlig identitet
- Ett klimatpositivt och innovativt samhälle
- Rustat för framtiden med stärkta natur- och vattenmiljöer
- Inkluderande, trygga och levande boendemiljöer

I all planering ska man dessutom utgå från tre olika principer, robust, inkluderande och cirkulärt, vilket bland annat innebär att kommunen ska planera med fokus på effektiv markanvändning, multifunktionella ytor och bibehållna naturresurser.

Järfälla har åtagit sig att bygga 14 000 bostäder fram till 2035 som en del av Stockholms-överenskommelsen. Trots översiktsplanens inriktning om cirkularitet och klimatpositivitet kommer byggnationen att generera schaktmassor som behöver hanteras på ett hållbart sätt. Under 2025 har Järfälla deltagit i ett projekt kring cirkulär masshantering tillsammans med flera aktörer. Syftet med projektet är att utveckla upphandlingskriterier kopplat till cirkulär masshantering, där Järfälla har bidragit med ett kommunperspektiv. En vägledning för cirkulär masshantering i upphandlingsprocessen håller nu på att arbetas fram av Länsstyrelsen, Upphandlingsmyndigheten och Järfälla kommun. Järfälla kommer att ta fram en vägledning för cirkulär masshantering vid anläggandet av en ny park i Barkarbystaden.

Vidare har Järfällas masshanteringsstrategi varit ett av underlagen vid framtagande av Klimatarenas guide för cirkulär masshantering. I och med Järfällas engagemang kring masshantering får Järfälla genom ett pilotprojekt även stöd från länsstyrelsen att arbeta med cirkulär masshantering i Barkarbystaden. Järfälla har även hållit föredrag i flera sammanhang för att sprida kommunens arbete.

Utvecklingen av Barkarby som knutpunkt för kollektivtrafik fortsätter. Under 2025 togs det första spadtaget för den nya bussterminalen vid Barkarby station. Tillsammans med kommande tunnelbana och regionaltåg blir bussterminalen ett viktigt bidrag till ett hållbart resande i såväl Järfälla som hela Stockholmsregionen. Bussterminalen beräknas öppna i slutet av 2026.

Entré till det nya stationshuset vid Veddestabron.

Miljöplanen säger att kommunens byggnader ska certifieras minst enligt Miljöbyggnad silver eller liknande. 2025 certifierades två nya byggnader, Barkarbyskolans kök och matsal samt Gårds vård- och omsorgsboende. Antalet miljöcertifierade byggnader i kommunen är nu 11 stycken.

Tillsammans med Barkarby Science och Savantic har Järfälla tidigare utrett smarta taklösningar inom ramen för projektet IoTak. Syftet är att kombinera AI-sensorer, grönytor och energilösningar som stärker biologisk mångfald, energieffektivisering och klimatanpassning. Under 2025 fortsatte projektet under ett nytt namn, DASH, som arbetar för att ta fram ett verktyg för att väga olika hållbarhetsaspekter mot varandra i exempelvis detaljplanearbete. Projektet fortsätter även under 2026.

KLIMATANPASSNING

Under 2025 har kommunen drivit projektet Strategisk utveckling av klimatanpassningsarbetet i Jakobsberg. Genom projektet har stora framsteg gjorts i utvecklingen av det strategiska klimatanpassningsarbetet vilket har stärkt kommunens förmåga att identifiera, förebygga och hantera klimatrelaterade risker, och därmed förutsättningarna att implementera kommunens klimatanpassningsplan. Projektet har haft huvudfokus på risker som ett förändrat klimat kan innebära för kommunens egna fastigheter och samhällsviktiga verksamheter i befintlig bebyggelse, såsom risk för översvämning, värmestress, ras och skred samt skogsbrand. En viktig aktivitet har varit att utveckla en metod för, samt att initiera en klimatrisk- och sårbarhetsanalys över kommunägda fastigheter och samhällsviktiga verksamheter, som kunskaps- och planeringsunderlag för strategisk fastighetsplanering, fastighetsförvaltning samt verksamheternas risk- och kontinuitetshantering. Genom den kompetensutveckling, de stöd och metoder och den stärkta samverkan som utvecklats och etablerats genom projektet har en grund och riktning lagts för den fortsatta utvecklingen av det strategiska klimatanpassningsarbetet i kommunen.

GIFTFRI VARDAG

Järfälla kommuns kemikalieplan 2019–2024 aktualiserades 2025 till ett kemikalieprogram 2025–2030 som antogs av kommunfullmäktige under hösten. Kemikalieprogrammet är ett sektorsdokument som syftar till att uppfylla kommunens miljöplans mål om en Giftfri vardag. Uppföljningen visar att

utvecklingen går åt rätt håll och att målet delvis har uppnåtts genom bättre kontroll och skarpare krav på kemikalier.

Järfälla knep förstaplatsen i Miljöinitiativet Hållbar biltvätts lista över Sveriges bästa biltvättarkommuner. Ett erkännande för kommunens långsiktiga engagemang i hållbarhetsfrågor och sitt breda informationsarbete kring biltvätt. Frågan är viktig då tvätt av fordon på gatan leder till att olja och tungmetaller rinner ut i dagvattennätet och orenat åker ut i Mälaren som är Järfällas dricksvattenresurs. Kommunen har under flera år delat ut rabattkupong till invånare för tvätt på en miljöanpassad automattvätt. I år testades en digital kupong vilket sparar ytterligare på miljön.

Kommunen har gjort analyser av fisk från Översjön, Säbysjön och Mälaren som visar att flera miljögifter fortfarande förekommer i de lokala fiskbestånden. Halterna av kvicksilver, PFOS¹ och bromerade flamskyddsmedel överskrider i flera fall miljö kvalitetsnormerna för god kemisk status, vilket tyder på påverkan på vattenmiljön. Samtidigt ligger alla uppmätta halter under EU:s gränsvärden för saluföring, vilket innebär att fisken enligt lag får säljas och ätas. Resultaten visar dock behovet av fortsatt övervakning och tydlig information till allmänheten, särskilt till grupper som är mer känsliga för miljögifter.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Under flera år har kommunen utrett möjligheten att skydda Hästa klack, ett naturområde strax utanför Barkarbystaden. Hästa klack är ett värdefullt område eftersom det bidrar med tätortsnära natur samtidigt som det är en del av ett ekologiskt samband för många arter inom Järvakilen. Området gör också Barkarbystaden mer robust mot klimatförändringar eftersom naturen hjälper till att reglera värme och jämna ut skyfall. Nyligen togs beslutet om att Hästa klack ska skyddas som naturreservat, vilket säkrar möjligheten till friluftsliv och rekreation för de som bor i Barkarbystaden, samtidigt som biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband främjas. Detta bidrar även positivt till miljöplanens mål om skyddad natur, som säger att den sammanlagda arealen skyddad natur i Järfälla kommun ska öka med minst 75 hektar. Hästa klacks naturreservat på 14,2 hektar innebär att arealen skyddad natur i Järfälla har ökat med 73 hektar sedan 2016 och att målet är nära att nås.

Ytterligare en insats för att bevara de ekologiska sambanden är att Järfällas nya översiktsplan pekar ut dessa på ett tydligare sätt. I översiktsplanens karta för hur marken ska användas använder man sig av en särskild markering (skraffering) för att visa vilka områden där särskild hänsyn behövs, eftersom dessa påverkar de ekologiska spridningssambanden. Skrafferingen kan också finnas på ytor som idag är hårdgjorda, där man ser en möjlighet att omvandla dessa till gröna områden för att stärka sambanden ytterligare framöver. Dessutom har översiktsplanen tydliga vägledning för varje kommundel, med texter över hur grönstrukturen ser ut och vilka naturtyper som behöver bevaras eller förstärkas.

Järfälla arbetar även för att återskapa flera våtmarker, bland annat vid Görvälnbäcken där 3,5 hektar åkermark ska omvandlas till våtmark för att gynna växter och djur. Förhoppningen är att fiskar ska kunna vandra upp från Mälaren för att leka i vattnet. Även groddjur och fåglar kommer att trivas på platsen, samtidigt som våtmarken skapar en fördröjning så att regnvatten inte rinner direkt ut i Mälaren vid stora skyfall. Vid befintliga Basetkärret i Görvälns naturreservat har man genomfört en återvätning. En tät granplantering har slutavverkats och med hjälp av pluggar i diket kan vattnet stoppas upp och göra området till en effektiv kolsänka, vilket bidrar positivt till Järfällas klimatmål.

De EU-listade invasiva främmande arterna jätteloka, parkslide och jättebalsamin har bekämpats med lämpliga åtgärder för att utrota dem. Arbetet har gett resultat och både jätteloka och jättebalsamin har minskat i antal under 2025. Sommarjobbade ungdomar har hjälpt till med bekämpningen.

¹ PFOS är en typ av PFAS ("evighetskemikalier") som används i olika produkter.

I samband med tunnelbanans utbyggnad till Barkarbystaden byggs ett nytt ventilationstorn i trä. Tornet utformas för att fungera som viloplats för fladdermöss, men även som holk för tornseglare. Tornseglaren är en liten fågel som häckar i Sverige om somrarna. Arten är rödlistad och klassas sedan 2020 som starkt hotad, mycket eftersom deras naturliga boplatser försvinner i allt större utsträckning.

Ventilationstorn för tunnelbanan som även fungerar som boplatser för fladdermöss och tornseglare.

HÅLLBAR KONSUMTION OCH HÖG MILJÖMEDVETENHET

Under 2025 kom en ny lag om insamling av separat textilavfall. Från början sa lagen att samtliga textilier skulle samlas in, men från och med den 1 oktober 2025 är det inte längre krav på separat insamling av trasiga textilier som inte kan återanvändas eller återvinnas. Textilier som kan återanvändas ska dock lämnas till textilinsamlingen precis som tidigare.

Järfälla kommun arbetar enligt ett miljöledningssystem och är sedan 1997 miljödiplomerade enligt Svensk Miljöbas kravstandard. Miljöledningssystemet möjliggör ett systematiskt miljöarbete inom hela organisationen. Alla förvaltningar och kommunala bolag har godkända miljödiplom enligt Svensk Miljöbas kravstandard. Kravstandarden innebär att samtliga kommunanställda ska ha en grundläggande miljökunskap och kommunen erbjuder både en digital och fysisk miljöutbildning. Under året har fler fysiska utbildningar genomförts för de anställda.

Flera evenemang inom tema hållbarhet har arrangerats för kommuninvånare under året. Under Järfällafestivalen var temat klimatanpassning, med information om hur kommunen arbetar och vad man som invånare kan göra för att skydda sin fastighet, sig själv och andra. På Barkarby Street Market fanns förutom loppmarknad och cykelfix även möjlighet att lära sig att laga kläder och få ökad kunskap om avfallssortering. Kommunen deltog även under Kallhälls- och Viksjödagarna med energi- och klimatrådgivning samt informerade om hur allmänheten kan minska exponeringen för farliga ämnen.

För att minska fallrisken för barnen på en förskolegård byggde kommunen en gradäng där man använde återbrukat trä från Järfälla. Gradängen kan användas som scen, sittplats, klätterlek eller samlingsyta och träslagen är märkta för att ge barnen möjlighet att upptäcka skillnaderna mellan de olika träslagen. För pedagogerna blir den en praktisk yta som gör gården både säkrare och roligare att arbeta på. Projektet har genomförts med noll klimatavtryck och är ett fint exempel på hållbar utveckling och gott samarbete i kommunens verksamheter.

Gradäng på förskolegård byggd av återvunnet trä från Järfälla.

Järfälla arbetar kontinuerligt med olika typer av miljöinformation. För att sprida information om miljöolyckor och vad båtägare kan göra för att minska risk och skada anordnades ett möte för fritidsbåtklubbarna i Järfälla kommun. Sedan flera år tillbaka genomförs natur- och kulturguidningar för allmänheten i olika delar av kommunen, både i bebyggelse och i naturreservaten. 2025 genomfördes 16 publika guidade turer med totalt drygt 400 deltagare. Guidningarna är gratis och syftar till att öka kännedomen om och engagemanget för naturvärden och kulturhistoriska värden i kommunens närhet. Under året har även flera föredrag hållits om naturen och naturvårdsarbetet i Järfälla.

UPPHANDLING OCH INKÖP

Järfälla har ett mål om att andelen miljömärkta inköp i kommunorganisationen ska uppgå till 50 procent år 2025. Sedan mätningarna började 2023 har trenden varit negativ och andelen miljömärkta inköp har minskat från 42 procent till drygt 26 procent. Målet om minst 50 procent miljömärkta inköp till 2025 har därmed inte uppnåtts.

Kommunen deltar som referens i RISE-projektet "Digitalt policylab för cirkulära möbelflöden". Projektet utreder hur man kan möjliggöra en mer cirkulär och resurseffektiv offentlig upphandling med utgångspunkt i offentliga aktörers upphandling av interiörer.

På temat cirkularitet har kommunen under året upphandlat en ny portal för kommunens interna annonsmarknad för begagnade möbler.